

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
TUZLANSKI KANTON**

**PROTOKOL
o multisektorskom postupanju u oblasti maloljetničkog prijestupništva
u Tuzlanskom kantonu**

Tuzla, juli 2018. godine

Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona, Ministarstvo zdravstva Tuzlanskog kantona, Ministarstvo unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona, Ministarstvo pravosuđa i uprave Tuzlanskog kantona i Biro za ljudska prava Tuzla (u daljem tekstu: potpisnici),

shvatajući da društvo ima posebnu odgovornost prema djeci i mladima, koji zaslužuju specifičnu pažnju i brigu,

cijeneći da je jedan od prioriteta države preduzimanje zakonodavnih, upravnih i drugih mjera kojima će se osigurati poštivanje najboljeg interesa djeteta i primjena prava iz Konvencije o pravima djeteta i drugih potpisanih i ratifikovanih međunarodnih dokumenata i preporuka međunarodnih tijela o ljudskim pravima i slobodama,

prepoznajući da optimalna primjena pozitivnih propisa, strateških dokumenata i principa restorativne pravde koji se odnose na zaštitu prava i sloboda djece, zahtijeva iscrpno korištenje nadležnosti i ovlaštenja, proaktivan angažman, multisektorski i multidisciplinarni pristup, kao i uključivanje šire društvene zajednice,

na osnovu Programa prevencije, intervencija i resocijalizacije iz oblasti maloljetničke delinkvencije za područje Tuzlanskog kantona za period 2016-2019. godine,

potpisuju

PROTOKOL **o multisektorskom postupanju u oblasti maloljetničkog prijestupništva** **u Tuzlanskom kantonu**

OSNOVNE ODREDBE

Član 1. Uvod

(1) Ovaj protokol ima za cilj precizirati djelovanje i saradnju državnih organa, ustanova i organizacija na lokalnom i kantonalnom nivou u Tuzlanskom kantonu, kada postupaju sa djecom u riziku ili djecom u kontaktu sa zakonom.

(2) Grad ili općine u Tuzlanskom kantonu mogu, u skladu sa ciljem ovog protokola, dodatno definisati mehanizme saradnje na lokalnom nivou.

(3) Postupanje iz stava (1) odnosi se na prevenciju maloljetničkog prijestupništva, intervenciju u slučajevima maloljetničkog prijestupništva i resocijalizaciju maloljetnika u toku i nakon izvršenja odgojnih preporuka i krivičnih sankcija.

(4) Protokolom su obuhvaćene i radnje koje se odnose na uspostavljanje uslova za odgovorno i zakonito postupanje, vođenje evidencija o radu državnih organa, ustanova i organizacija, evaluaciju njihovog rada, kao i planiranje unaprijeđenja rada.

(5) Svim radnjama koje nadležni državni organi, ustanove ili organizacije preduzimaju u odnosu na djecu ili u vezi sa djecom nastoji se ostvariti što potpunija restorativna pravda u svakom konkretnom slučaju.

(5) Svi potpisnici Protokola odgovorni su za njegovu primjenu.

Član 2.

Objašnjenje pojmova

U smislu ovog protokola:

dijete u riziku označava dijete kod kojeg zbog određenih, rizičnih okolnosti ili rizičnih ponašanja postoji bojazan da bi moglo učiniti prijestup ili postati žrtva prijestupa;

dijete u kontaktu sa zakonom označava dijete koje se pojavljuje kao učinilac, oštećeni ili svjedok prijestupa;

maloljetničko prijestupništvo označava svako kršenje pravnih propisa od strane djece i maloljetnika, odnosno činjenje krivičnih djela, prekršaja i disciplinskih prijestupa;

restorativna pravda označava sistem pravde koji je orijentisan na odgoj maloljetnika i rješavanje prijestupa i posljedica prijestupa nastojanjem uspostavljanja prijašnjeg stanja, putem alternativnog modela postupanja prema djeci, koji uključuje postupnu primjenu alternativnih mjera i uključivanje društvene zajednice u rješavanje problema.

PRAVA I OBAVEZE POTPISNIKA

Član 3.

Multisektorski radni sastanci

(1) Radi održavanja visokog nivoa informisanosti, optimalnog nivoa saradnje i nastojanja konstantnog unaprijeđenja rada i rezultata, potpisnici, neposredno ili putem organa i ustanova iz svoje nadležnosti, održavaju redovne zajedničke sastanke najmanje po dva puta godišnje na lokalnom i kantonalnom nivou.

(2) Radi pospješivanja efikasnosti sastanaka, potpisnici mogu formalizovati sastanke i ishoditi odgovarajuća rješenja ili posebna ovlašćenja na lokalnom i kantonalnom nivou, kojima se predstavnici potpisnika i drugi relevantni akteri imenuju/ovlašćuju za učešće na zajedničkim sastancima.

(3) U smislu stava (2) potpisnici mogu definisati uloge i obaveze na zajedničkim sastancima usvajanjem poslovnika o radu, potpisivanjem aneksa na ovaj protokol ili na drugi način.

(4) Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona, neposredno ili putem ustanova iz svoje nadležnosti, saziva zajedničke sastanke i u konsultaciji sa potpisnikom koji predsjedava narednim zajedničkim sastankom određuje prijedlog dnevnog reda.

(5) Svi potpisnici, neposredno ili putem organa ili ustanova iz svoje nadležnosti, naizmjenično predsjedavaju zajedničkim sastancima, na način da svaki naredni sastanak predsjedava drugi potpisnik.

(5) Svi potpisnici vrše nadzor i izvještavanje o izvršavanju obaveza iz nadležnosti svog resora, a koje su preuzeli potpisivanjem ovog protokola ili na radnim sastancima.

Član 4.

Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona
Pedagoški zavod Tuzlanskog kantona
Odgojno – obrazovne ustanove u Tuzlanskom kantonu

(1) Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona (u daljem tekstu: MON TK), u saradnji sa Pedagoškim zavodom Tuzlanskog kantona (u daljem tekstu: PZ TK) i drugim odgojno - obrazovnim ustanovama, a u skladu sa svojim nadležnostima, redovno realizira aktivnosti vezane za prevenciju maloljetničkog prijestupništva.

(2) Odgojno - obrazovne ustanove preduzimaju sve mjere zaštite prava djeteta sa posebnim akcentom na kontinuiranom provođenju prevencije maloljetničkog prijestupništva.

(3) Osnovne i srednje škole u Tuzlanskom kantonu od januara 2014. godine primjenjuju, kao obavezujući dokument usvojen od strane školskih odbora, Protokol o postupanju u slučajevima nasilja među i nad djecom (2013. godina).

(4) U okviru dokumenta iz stava (3) postoje i tri obrasca za praćenje i evidentiranje pojava bilo kog oblika nasilja, na osnovu kojih škole na jedinstven način evidentiraju pojavu i oblike nasilja i postupanje, te vode svoju bazu podataka.

(5) U skladu sa metodologijom izrade Godišnjeg programa rada škole, škole formiraju stručne timove za prevenciju.

(6) U skladu sa Godišnjim programom rada, škole, kurikularno i kroz vannastavne aktivnosti (sekcije), programe odgojno – obrazovnog rada (u odjeljenskim zajednicama) i saradnju sa roditeljima realizuju edukacije i radionice s ciljem prevencije nasilja i vršnjačkog nasilja, kao i prevencije, intervencija i resocijalizacije u oblasti maloljetničke delinkvencije.

(7) Ove aktivnosti škole provode samostalno, koristeći vlastite resurse, kao i uz saradnju sa MON TK, PZ TK, lokalnom zajednicom i drugim vladinim i nevladinim organizacijama.

(8) Škole, kao važnu aktivnost, vrše i uljučivanje djece iz osjetljivih grupacija u redovan sistem obrazovanja (u situacijama neredovnog pohađanja nastave), kao oblik direktnog preventivnog djelovanja i sprječavanja nepoželjnih oblika ponašanja i integracije u društvenu zajednicu.

(9) Putem redovnih odgojnih djelatnosti, škole provode individualni i grupni savjetodavni rad s ciljem pravovremenog preventivnog djelovanja.

(10) Stručni timovi, a posebno stručni saradnici u školama, u skladu sa svojim opisom poslova, ostvaruju saradnju sa zdravstvenim ustanovama i centrima za socijalni rad, a posebno kad je pitanju problem porodičnih odnosa, koji prevazilazi školske ingerencije i koji se odnosi na navedene institucije.

(11) U okviru Aktiva pedagoga i Društva pedagoga i psihologa Tuzlanskog kantona odgojno – obrazovne ustanove vrše istraživanja i razmjene iskustva i predlažu mjere za unapređenje preventivnog djelovanja.

(12) U slučajevima složenijih problema u školama, MON TK i PZ TK nastoje uticati i graditi model sistemskog djelovanja, uključujući pri tome sve relevantne institucije na rješavanju konkretnih slučajeva, a prije svega MUP TK, centre za socijalni rad, centre za mentalno zdravlje i JU „Odgojni centar“ Tuzla.

(13) PZ TK, kroz opći i užestručni nadzor, prati realizaciju Godišnjeg programa rada škole i Nastavnog plana i programa i u tom kontekstu i realizaciju sadržaja koji tretiraju nenasilno ponašanje, te promovisanje uloga dječaka i mladića u sprječavanju nasilja.

(14) MON TK i PZ TK nastoji kontinuirano inovirati i unaprijeđivati Nastavni plan i program, vodeći računa o postulatima iz prethodnih stavova.

(15) PZ TK će, na osnovu izvještaja škola, formirati svoju bazu podataka, koja će biti dostupna svim relevantnim institucijama.

Član 5.

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona
Centri za socijalni rad u Tuzlanskom kantonu

(1) Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona (u daljem tekstu: MRSPP) poduzimat će slijedeće mjere i aktivnosti:

a) MRSPP vrši koordinaciju saradnje između potpisnika Protokola.

b) MRSPP, u skladu sa svojim nadležnostima, a u saradnji sa resornim ministarstvima, centrima za socijalni rad u Tuzlanskom kantonu i drugim nadležnim ustanovama i organizacijama, prati stanje i poduzima potrebne mjere u cilju unapređenja mjera prevencije, intervencije i resocijalizacije u polju maloljetničkog prijestupništva.

c) MRSPP sa resornim ministarstvima, koordinira izradu godišnjeg izvještaja o realizaciji Programa prevencije, intervencije i resocijalizacije u oblasti maloljetničke delinkvencije na području Tuzlanskog kantona 2016.-2019. godina i na taj način prati njegovu realizaciju.

d) MRSPP saraduje sa nadležnim institucijama na nivou Federacije BiH i BiH i dostavlja propisane statističke podatke za izradu izvještaja Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice nadležnom UN komitetu, a u skladu sa Smjernicama za prikupljanje podataka u oblasti maloljetničkog prijestupništva u BiH.

e) MRSPP prati rad centara za socijalni rad u TK i podržava realizaciju aktivnosti iz njihove nadležnosti u oblasti maloljetničkog prijestupništva putem organiziranja razmjene iskustava sa nadležnim institucijama i organizacijama, učešćem u realizaciji projekata u ovoj oblasti i unapređenjem multidisciplinarnе i multisektorske saradnje.

(2) Centri za socijalni rad u Tuzlanskom kantonu (u daljem tekstu: CSR) se Protokolom obavezuju kako slijedi:

a) CSR odazivaju se na pozive ovlaštenih službenih osoba Ministarstva unutrašnjih poslova, Kantonalnog tužilaštva i općinskih sudova u Tuzlanskom kantonu, radi zaštite interesa djeteta prilikom davanja izjave.

(b) CSR uspostavljaju kontakt sa djetetom i pružaju mu podršku, kako bi dijete moglo nesmetano iznijeti sve činjenice o počinjenom krivičnom djelu.

c) CSR uspostavljaju kontakt sa roditeljima djeteta i upoznaju ih sa njihovim zakonskim obavezama i pravima te sa mjerama i radnjama koje će CSR u daljem postupanju preduzeti, a koje se odnose na zaštitu interesa djeteta.

d) U hitnim slučajevima, CSR vrše smještaj djece u prihvatilište JU „Dom za djecu bez roditeljskog staranja“, kao i u slučaju da se radi o djetetu sa mjestom prebivališta u drugoj opštini.

e) Na traženje Kantonalnog tužilaštva, Ministarstva unutrašnjih poslova i općinskih sudova u Tuzlanskom kantonu, CSR sačinjavaju i dostavljaju izvještaj sa mišljenjem i prijedlogom daljih mjera.

f) CSR postupaju po rješenjima općinskih sudova i Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona u izvršenju odgojnih preporuka i odgojnih mjera, redovno dostavljaju izvještaje, te predlažu njihovu eventualnu obustavu.

g) CSR vode evidenciju o izrečenim odgojnim preporukama i mjerama.

h) CSR saraduje sa JU „Odgojni centar“ Tuzlanskog kantona, u kojem se provode stručno-dijagnostičko, opservacijski ili preventivni tretmani maloljetnika, zatim sa ustanovama u kojima se izvršavaju zavodske mjere (odgojno-popravni dom i maloljetnički zatvor), kao i sa školama i drugim ustanovama i organizacijama, a sve u najboljem interesu djeteta.

(i) CSR svojim godišnjim izvještajima redovno upoznaju javnost i partnerske institucije o svom radu.

(j) CSR će saradivati sa novootvorenim Dnevnim centrom i Centrom za savjetovanje i edukaciju u okviru JU „Dom za djecu bez roditeljskog staranja Tuzla“ u radu sa djecom iz hraniteljskih porodica, sa štčenicima Doma, kao i sa djecom koja ispoljavaju rizična ponašanja u porodici.

Član 6.

Ministarstvo zdravstva Tuzlanskog kantona
JZU „Univerzitetski klinički centar“ Tuzla, Klinika za psihijatriju
Domovi zdravlja u Tuzlanskom kantonu
Centri za mentalno zdravlje u Tuzlanskom kantonu

(1) JZU Univerzitetski klinički centar Tuzla, Klinika za psihijatriju, Odjeljenje za dječiju i adolescentnu psihijatriju (u daljem tekstu: Odjeljenje) poduzimat će slijedeće mjere i aktivnosti:

a) Odjeljenje provodi edukacije za zdravstvene radnike, zdravstvene saradnike, nastavnike i roditelje, kroz seminare i radionice u zdravstvenim i obrazovnim ustanovama, a na teme prepoznavanja ranih znakova poremećaja u ponašanju i problema mentalnog zdravlja kod djece i mladih, kao faktora rizika za maloljetničko prijestupništvo.

b) Odjeljenje pruža usluge psihološke i psihijatrijske procjene, individualnog i grupnog psihološkog tretmana i psihijatrijskog liječenja, u skladu sa svojim aktivnostima i nadležnostima za djecu i mlade u kontaktu sa zakonom ili u riziku, kod kojih je identificiran neki oblik poremećaja u ponašanju ili problem mentalnog zdravlja.

c) U saradnji sa JU „Odgojni centar“ Tuzlanskog kantona, Odjeljenje pruža konsultativne usluge, usluge psihološkog i psihijatrijskog tretmana za djecu i mlade u kontaktu sa zakonom ili za djecu koja ispoljavaju rizična ponašanja ili pokazuju određene teškoće mentalnog zdravlja.

d) Odjeljenje pruža usluge individualnog i grupnog savjetovanja i podrške roditeljima djece i mladih u kontaktu sa zakonom ili u riziku, kod kojih je identificirano rizično ponašanje i/ili teškoće mentalnog zdravlja.

(2) Domovi zdravlja – centri za mentalno zdravlje u Tuzlanskom kantonu (u daljem tekstu: CMZ) se Protokolom obavezuju kako slijedi:

a) CMZ samostalno i u saradnji sa osnovnim i srednjim školama vrše aktivnosti prevencije poremećaja u ponašanju i mentalnih poremećaja te aktivnosti promocije mentalnog zdravlja, zdravih stilova življenja i prosocijalnog ponašanja.

b) CMZ provode aktivnosti prevencije zloupotrebe alkohola i psihoaktivnih supstanci, ovisničkog ponašanja o igrama na sreću i internetu, vršnjačkog nasilja i nasilja u porodici, zatim prevenciju rane seksualne aktivnosti i drugih vidova rizičnog ponašanja kroz radionice za djecu, roditelje i nastavnike u osnovnim i srednjim školama.

c) CMZ, u skladu sa svojim nadležnostima, djeci i mladima u kontaktu sa zakonom ili u riziku, koji imaju neki oblik poremećaja u ponašanju, pružaju usluge psihološke procjene, savjetovanja, psihološkog i psihijatrijskog tretmana.

d) CMZ pružaju usluge individualnog i grupnog savjetovanja za roditelje djece i mladih u kontaktu sa zakonom ili u riziku od kontakta sa zakonom.

e) CMZ pružaju savjetodavne i konsultativne usluge nastavnicima u osnovnim i srednjim školama u odnosu na uspostavljanje dobre komunikacije i izgradnje odnosa

povjerenja s djecom i mladima, kod kojih je identificirano rizično ponašanje i/ili teškoća mentalnog zdravlja i koja su u riziku od kontakta sa zakonom ili su u kontaktu sa zakonom.

Član 7.

Ministarstvo unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona

(1) Uprava policije Ministarstva unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona (u daljem tekstu: MUP) preko svojih organizacionih jedinica, preduzima sve neophodne mjere i radnje koje imaju za cilj spriječavanje i suzbijanje vršenja krivičnih djela i prekršaja od strane djece i maloljetnika, otkrivanje i rasvjetljavanje krivičnih djela i prekršaja počinjenih od strane djece i maloljetnika, kao i rasvjetljavanje krivičnih djela počinjenih na štetu djece i maloljetnika.

(2) U okviru svojih nadležnosti, MUP prati i analizira pojavne oblike maloljetničkog prijestupništva i na njih reaguje preduzimajući mjere i radnje, kojima se vrši edukacija, informisanje i direktna saradnja s lokalnom zajednicom u provođenju raznih preventivnih projekata i aktivnosti.

(3) U cilju ostvarivanja kvalitetnijih preventivnih aktivnosti maloljetničkog prijestupništva MUP ostvaruje saradnju sa vladinim i nevladinim sektorom koji se u svom radu susreću sa problematikom maloljetničkog prijestupništva, a prvenstveno sa nadležnim resornim ministarstvima Tuzlanskog kantona, pravosudnim institucijama, nadležnim centrima za socijalni rad, JU „Odgovorni centar“ Tuzlanskog kantona, Pedagoškim zavodom Tuzlanskog kantona i obrazovnim ustanovama.

(4) U provođenju preventivnih aktivnosti, MUP se rukovodi načelima transparentnosti i multisektorskog partnerstva.

(5) Odmah po saznanju da je maloljetnik počinio krivično djelo ili prekršaj policijski službenici će poduzeti sve potrebne mjere i radnje u cilju rasvjetljavanja i dokumentovanja događaja, shodno zakonskim rješenjima uz poštivanje odredaba Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku FBIH.

(6) MUP bez odlaganja preduzima sve potrebne mjere i radnje s ciljem provjere navoda, odnosno vjerodostojnosti prijave, te obaviještava nadležnog tužioca koji rukovodi i vrši nadzor nad istragom.

(7) Postupanje prema djeci i maloljetnicima u kontaktu sa zakonom vrše policijski službenici koji posjeduju posebna znanja i vještine za to.

(8) Organizacione jedinice MUP-a, u okviru svojih nadležnosti, osigurati će poštivanje prava i sloboda djece i maloljetnika u svim fazama postupka te zaštitu privatnosti, odnosno identiteta maloljetnika, a sve u cilju zaštite najboljeg interesa djeteta, odnosno maloljetnika.

(9) Pozivanje maloljetnika u službene prostorije i, uopšte, dostavljanje pismena vrši se preko roditelja, odnosno staratelja, a ispitivanje se vrši poštujući odredbe Zakona koje se odnose na obaveznu odbranu.

(10) MUP će osigurati da dijete, odnosno maloljetnik ima branitelja prilikom prvog ispitivanja od tužitelja ili ovlaštene službene osobe, kao i tokom cijelog postupka, odnosno kada ovlaštena službena osoba izriče policijsko upozorenje.

(11) Ako sam maloljetnik, njegov zakonski zastupnik ili srodnici ne angažuju branitelja, o tome se obavještava sudija koji na prijedlog tužitelja ili ovlaštene službene osobe postavlja branitelja po službenoj dužnosti, koji mora imati posebna znanja.

(12) Prilikom preduzimanja radnji prema i u prisustvu maloljetnika, postupa se obazrivo vodeći računa o zrelosti, ličnim karakteristikama i zaštiti privatnosti maloljetnika, kako vođenje krivičnog postupka ne bi štetno uticalo na njegov fizički, mentalni i kognitivni razvoj.

(13) Kada ovlaštena službena osoba utvrdi da osoba za koju postoje osnovi sumnje da je počinila krivično djelo nije navršila 14 godina ili se u toku postupka utvrdi da maloljetnik u vrijeme izvršenja krivičnog djela nije navršio 14 godina života, neće je ispitati nego o tome obavještava tužitelja, kao i organ starateljstva radi poduzimanja mjera i radnji u okviru svoje nadležnosti.

(14) Ovlaštena službena osoba ispituje dijete i tužitelju podnosi službeni izvještaj samo u slučaju kada se radi o krivičnom djelu koje je imalo za posljedicu teško narušavanje tjelesnog integriteta druge osobe ili je učinjena znatna materijalna šteta.

(15) O svakom pokretanju postupka prema maloljetniku obavještava se i nadležni organ starateljstva.

Član 8.

Ministarstvo pravosuđa i uprave TK
Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona
Općinski sudovi u TK
JU „Odgojni centar“ Tuzlanskog kantona

(1) Ministarstvo pravosuđa i uprave Tuzlanskog kantona (u daljem tekstu: Ministarstvo pravosuđa i uprave) poduzimat će slijedeće mjere i aktivnosti:

a) Ministarstvo pravosuđa i uprave u saradnji sa Kantonalnim tužilaštvom Tuzlanskog kantona (u daljem tekstu: Kantonalno tužilaštvo), općinskim sudovima sa područja Tuzlanskog kantona (u daljem tekstu: općinski sudovi) i JU Odgojni centar Tuzlanskog kantona (u daljem tekstu: Odgojni centar), a u skladu sa svojim nadležnostima, redovno realizira aktivnosti vezane za prevenciju maloljetničkog prijestupništva.

b) Ministarstvo pravosuđa i uprave u skladu sa svojim nadležnostima prati primjenu propisa iz oblasti krivičnih i prekršajnih sankcija i izvršenja odluka sudova sa područja kantona.

c) Ministarstvo pravosuđa i uprave vrši nadzor nad provedbom odredaba Zakona o osnivanju JU Odgojni centar Tuzlanskog kantona.

(2) Kantonalno tužilaštvo se protokolom obavezuje kako slijedi:

a) Kantonalno tužilaštvo u postupanju sa djecom u kontaktu sa zakonom uvažava ključne elemente za pošteno i pravično suđenje, koji su ustanovljeni potpisanim i ratifikovanim dokumentima o zaštiti prava djece i pozitivnim propisima, a koji se naročito odnose na: pravo djeteta da mu se jasno kaže zbog čega se optužuje, pravo da se ne izjašnjava, pravo da se smatra nevinim, pravo da mu se priznanje ne iznuđuje silom, pravo na pravnu pomoć u pripremi za sudski postupak, pravo na prisustvo roditelja ili staratelja, pravo na djelotvoran pravni lijek, kao i pravo na provođenje i saslušanje sopstvenih svjedoka pod jednakim uslovima.

b) Postupajući sa djecom u kontaktu sa zakonom, Kantonalno tužilaštvo cijeni međunarodne dokumente i usvojene standarde, primjere dobre prakse iz okruženja, svrhu društvene reakcije na problem maloljetničkog prijestupništva, stanje maloljetničkog prijestupništva, javni oblik, tendencije te moguće posljedice prijestupa i reakcije, prvenstveno na djecu i omladinu.

c) Prije pokretanja pripremnog postupka, tužilac je dužan od nadležnog organa socijalnog staranja pribaviti podatke koji se tiču uzrasta, zrelosti i drugih osobina ličnosti maloljetnika, sredine i prilika u kojima on živi, kako bi odlučio da li će u konkretnom slučaju primijeniti načelo oportuniteta ili odgojnu preporuku, da li će postupak obustaviti ili će donijeti naredbu za pokretanje pripremnog postupka.

d) Ispitivanje maloljetnika Kantonalno tužilaštvo vrši uz pomoć stručnog savjetnika – psihologa ili uz podršku stručnih radnika organa starateljstva, a sve u cilju poštivanja najboljeg interesa djeteta.

e) Kantonalno tužilaštvo u svom postupanju polazi od jednog od osnovnih principa - reakcija na maloljetničko prijestupništvo treba se kretati od lakših mjera prema težim, tako da se prvo nastoje primijeniti vansudski modaliteti i manje formalne reakcije Kantonalnog tužilaštva i policije kroz takozvani diverzioni postupak, nakon čega se razmatra potreba i svrsishodnost izricanja krivične sankcije.

f) Primarni cilj postupanja sa djecom u sukobu sa zakonom jeste preuzimanje odgovornosti djeteta za učinjeni prijestup i shvatanje značaja njegovog neprihvatljivog ponašanja, tako da dijete nakon mjera odgoja ili preodgoja, nastoji postati koristan član društva.

g) Kantonalno tužilaštvo nastoji ostvariti što potpuniju saradnju sa organima starateljstva koji ostvaruju bitnu ulogu u provođenju odgojnih preporuka, gdje se pojavljuju kao organi posredovanja, praćenja i izvršenja odgojnih preporuka, kao i sa drugim organima i institucijama, a posebno sa Ministarstvom unutrašnjih poslova i Odgojnim centrom Tuzlanskog kantona.

h) Kantonalno tužilaštvo, putem Odjeljenja za maloljetnike, iscrpno koristi svoja posebna ovlaštenja koja se, između ostalog, odnose na otkrivanje prijestupa i maloljetnih prijestupnika, vođenje pripremnog postupka u kojem tužilac donosi naredbu za pokretanje pripremnog postupka i o tome obavještava nadležni organ socijalnog staranja, kao i mogućnost preusmjerenja postupka na diverzioni postupak i eventualnu postupnu primjenu krivičnih sankcija.

i) Kantonalno tužilaštvo brine da maloljetnik ima branioca koji ima posebna znanja i iskustva u zaštiti prava djece, prilikom prvog saslušanja, kao i tokom cijelog postupka.

j) Objavljivanje i izvještavanje javnosti o ovoj vrsti krivičnog postupka, ograničeno je u cilju zaštite ličnosti maloljetnika, te se može objaviti samo pravosnažna sudska odluka bez navođenja njegovih generalija, odnosno ličnih podataka.

k) Predviđena je obaveza „najhitnijeg postupanja“, svih organa koji učestvuju u postupku prema maloljetniku, čime je standard hitnosti podignut na najviši nivo.

(3) Općinski sudovi u Tuzlanskom kantonu (u daljem tekstu: općinski sudovi) se Protokolom obavezuju kako slijedi:

a) U postupcima prema maloljetnicima i djeci, kao počiniocima krivičnih djela, sudije za maloljetnike, u skladu sa važećim propisima koji regulišu ovu problematiku i uz saradnju sa nadležnim organima i javnim ustanovama, prvenstveno Kantonalnim tužilaštvom Tuzlanskog kantona, Ministarstvom unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona, nadležnim organima starateljstva ili ustanovama socijalne zaštite, kazneno – popravnim zavodima i drugim ustanovama i organizacijama, nastoje rješavati ove slučajeve primjenom odgojnih preporuka, poštujući međunarodne standarde u oblasti maloljetničkog prijestupništva i vodeći se prvenstveno interesima djeteta.

b) Sudije za maloljetnike održavaju saradnju sa roditeljima, starateljima ili usvojiteljima maloljetnika, posebno kada je u pitanju prikupljanje potrebnih obavještenja, a kada je to neophodno, prikupljaju obavještenja i od samih maloljetnika.

c) U postupcima prema maloljetnicima, općinski sudovi uvažavaju psihičku i fizičku razvijenost djeteta i preduzimaju mjere koje mogu uticati na pravilan razvoj maloljetnika, na način koji omogućava i njegovo učešće i slobodno izražavanje, uz jačanje njegove lične odgovornosti za vlastito ponašanje.

d) Ukoliko se mjere iz tačke c) pokažu neefikasnim općinski sudovi, vodeći se principima svrhe kažnjavanja, odnosno principima specijalne i generalne prevencije, izriču krivičnu sankciju u skladu sa zakonskim principom postupnosti u izricanju krivičnih sankcija.

e) Pri izboru odgojne mjere, odnosno krivične sankcije, općinski sudovi uzimaju u obzir uzrast i zrelost maloljetnika, druga svojstva njegove ličnosti, njegove sklonosti, težinu djela, pobude iz kojih je djelo učinjeno, sredinu i prilike u kojima živi, dosadašnje vaspitanje, njegovo ponašanje nakon izvršenja krivičnog djela, a posebno okolnost da li je spriječio ili pokušao da spriječi nastupanje štetne posljedice, nadoknadio ili pokušao nadoknaditi pričinjenu štetu, da li je prema njemu bila ranije izrečena krivična sankcija, kao i sve druge okolnosti koje mogu biti od uticaja na izbor one mjere kojom se može najbolje ostvariti njihova svrha.

f) Prilikom postupanja prema maloljetnicima koji su u sukobu sa zakonom, mlađim punoljetnim osobama kao i djeci i maloljetnicima, sudije za maloljetnike postupaju bez diskriminacije, čime se unapređuje osjećaj dostojanstva i lične vrijednosti maloljetnika, štiti njegov najbolji interes, opstanak i razvoj te omogućava da maloljetnik, u skladu sa svojim

uzrastom, izrazi mišljenje o svim pitanjima koja se njega tiču i pri čemu se sva zalaganja vode u smjeru njegove rehabilitacije.

g) Nakon okončanja pripremnog postupka od strane nadležnog tužioca, sudije za maloljetnike, po prijemu obrazloženog prijedloga za izricanje odgojne mjere ili kazne maloljetničkog zatvora, izvršavaju pregled istog.

h) Prije donošenja odluke i razmatranja izricanja krivične sankcije, sudije za maloljetnike razmatraju mogućnost i opravdanost primjene odgojne preporuke, odnosno posebne obaveze, kada su ispunjeni uslovi propisani zakonom.

i) Nakon isteka zakonom propisanog roka za izjavljivanje prethodnih prigovora sudije za maloljetnike zakazuju sjednicu/ročište za izricanje odgojne mjere ili glavni pretres.

j) Nakon održavanja glavnog pretresa sudije za maloljetnike odlučuje o prijedlogu tužioca.

k) Sudije za maloljetnike vrše nadzor i kontrolu izvršenja odgojnih preporuka ili krivičnih sankcija.

l) Općinski sudovi će u budućnosti nastojati da svim raspoloživim kapacitetima, kao i učešćem na edukativnim ili savjetodavnim radionicama ili na drugi način, daju svoj doprinos unaprijeđenju sistema zaštite djece i maloljetnika.

(4) JU „Odgojni centar“ Tuzlanskog kantona (u daljem tekstu: Odgojni centar) se Protokolom obavezuje kako slijedi:

a) Odgojni centar izvršava odgojnu mjeru „Upućivanje u Odgojni centar za maloljetnike“ koju izriče nadležni sud, u okviru koje se vrši dijagnostika i opservacija maloljetnih učinilaca krivičnog djela tokom sudskog postupka prema naredbi tužilaštva ili suda, te se obezbjeđuje prihvata i privremeni smještaj maloljetnih učinilaca krivičnih djela tokom pripremnog postupka, na način propisan zakonom kojim se reguliše izricanje i izvršenje ove odgojne mjere i to:

- na određeni broj sati tokom dana, u trajanju najmanje 14 dana a najduže 30 dana,
- na neprekidni boravak najmanje 15 dana, a ne duže od 3 mjeseca.

b) U Odgojnom centru provodi se stručni dijagnostičko-opservacioni tretman upućenih maloljetnika sa izraženim poremećajima u ponašanju kojim se utvrđuje i procjenjuje etiologija, uzrok i intenzitet poremećaja u ponašanju maloljetnika koji su primljeni na dijagnostičku obradu u cilju otkrivanja i procjene uzroka i intenziteta poremećaja te poduzimanja adekvatnog kurativnog tretmana.

c) Prijem maloljetnika na dijagnostiku i opservaciju u Odgojni centar se vrši na prijedlog nadležnih organa, odgojno-obrazovnih ustanova i ustanova socijalne zaštite.

d) Tokom boravka u Odgojnom centru, prema maloljetniku postupa se na način koji odgovara njegovom uzrastu, stepenu zrelosti i drugim karakteristikama ličnosti, uz poštovanje dostojanstva maloljetnika, podsticanje njegovog cjelovitog razvoja i učešća u sopstvenoj resocijalizaciji, pridržavajući se savremenih pedagoških, psiholoških i penoloških znanja i iskustava.

e) U radu sa maloljetnicima utvrđuje se Plan i program rada koji preferira individualni pristup i tretmanski rad stručnih lica u Odgojnom centru, a što podrazumijeva sljedeće:

- da se izrazi društvena osuda učinjenog krivičnog djela uz sprječavanje maloljetnika da ubuduće čini krivična djela kao i da se utiče na svijest maloljetnika o neprihvatljivosti i štetnosti učinjenja krivičnih djela,
- da se utiče na razvoj i jačanje protektivnih faktora i svijesti o ličnoj odgovornosti maloljetnika, odnosno osposobljavanje maloljetnika da kroz različita saznanja izgrade sopstvene stavove prema različitim društvenim vrijednostima,
- da se utiče na preodgoj i zaštitu maloljetnika uz otklanjanje štetnih posljedica njegove odgojne zapuštenosti primjenom pedagoških i psiholoških metoda,
- da se utiče na kreiranje pravilnog odgoja i razvoja maloljetnika, stvaranjem odgovarajućeg društvenog ambijenta u kojem će maloljetnik prihvatiti i poštivati pravila ponašanja, njegovo uključivanje u društvenu zajednicu te kako, u konačnom, maloljetnik više ne bi činio krivična djela i
- da se stimuliše obrazovanje i razvijanje društvenih i drugih kompetencija maloljetnika, na način da, prije svega, obaveze koje proizilaze iz odgojne mjere „upućivanje u odgojni centar“ usklađuje sa nastavnim, vannastavnim i drugim sličnim obavezama maloljetnika.

f) Aktivnosti odgojnog rada koja se koriste u tretmanu prilikom boravka maloljetnika u Odgojnom centru obuhvataju sljedeća područja rada:

- tretmanski rad s maloljetnikom (testiranja, popunjavanje upitnika, skala relevantnih instrumenata za procjenu ponašanja maloljetnika, savjetodavni razgovori, dogovori, planiranja određenih zajedničkih društvenih aktivnosti, preuzimanje obaveza i odgovornosti u pojedinim aspektima, itd),
- radna okupacija (uređenje prostorija, okoline, rad u internim radionicama, obavljanje manjih zanatskih usluga, popravke, radne akcije, itd),
- učenje (redovno pohađanje nastave, saradnja sa školom, podučavanje, instrukcije),
- specifični sadržaji u odnosu na maloljetnika i počinjeno kazneno djelo (individualni razgovori, grupne diskusije, struktuirani razgovori u cilju određenih kritika usmjeravanja itd),
- aktivnosti slobodnog vremena (posjete sportskim događajima, pozorištima ili kinima, takmičenja, rekreacije, praćenje sportskog programa, štampe, praćenje TV programa, društvene igre, itd) i druge aktivnosti.

g) Odgojni centar nastoji, sam ili u saradnji sa drugim relevantnim institucijama i udruženjima, pripremati i realizirati projekte, programe i poduzimati druge aktivnosti, u cilju prevencije i smanjenja stope maloljetničkog prijestupništva.

h) Aktivnosti iz prethodne tačke mogu se odnositi na organizovanje edukativnih radionica, stručnih predavanja, preventivnih tretmana, savjetovanja, kao i na angažovanje maloljetnika, za vrijeme izvršavanja odgojne mjere, na dobrovoljnim, korisnim radovima na području Tuzlanskog kantona, koji odgovaraju njegovom uzrastu, stepenu duševne i tjelesne razvijenosti, sposobnostima i sklonostima.

i) Odgojni centar može, bez upisa u sudski registar, obavljati sporedne i pomoćne djelatnosti, koje su u funkciji obavljanja glavne djelatnosti, uz prethodno pribavljenu saglasnost osnivača, odnosno Tuzlanskog kantona.

Član 9.
Sektor civilnih društava
Biro za ljudska prava Tuzla

(1) Biro za ljudska prava Tuzla (u daljem tekstu: Biro) i druge organizacije civilnog društva, kao članovi civilnog sektora i korektiv vlasti u Bosni i Hercegovini, ostvaruju svojevrsnu značajnu funkciju u sistemu maloljetničke pravde i zaštite prava djece u riziku.

(2) Biro pruža konsultativnu, logističku i drugu podršku za jačanje i afirmaciju zaštite prava djece u riziku i djece u kontaktu sa zakonom, u saradnji i uz konsultacije sa nadležnim državnim organima, institucijama i drugim nevladinim organizacijama.

(3) Podrška iz stava (2) odnosi se, između ostalog, na:

- a) ispitivanje javnog mišljenja i podsticanje diskusije stručne i šire javnosti ne teme zaštite prava djece;
- b) analiziranje rada nadležnih organa/institucija i analiziranje stanja zaštite prava djece te zagovaranje odgovarajućih promjena;
- c) pružanje podrške za izradu i unaprijeđenje normativnih propisa iz oblasti zaštite prava djece;
- d) pružanje usluge besplatne pravne pomoći svim zainteresovanim građanima;
- e) pružanje podrške za odgovornu primjenu propisa koji se odnose na zaštitu prava djece;
- f) zagovaranje izgradnje kapaciteta i jačanju resursa za odgovorno i zakonito djelovanje državnih organa, institucija i organizacija;
- g) pružanje podrške pri uspostavljanju koordinacije između državnih organa, institucija i organizacija, kao i resursa u zajednici.

(4) Podrška drugih organizacija civilnog društva odnosi se na promotivne aktivnosti i kampanje; edukativne aktivnosti, radionice i seminare; usluge psihosocijalnog savjetovanja i usluge SOS telefona; usluge porodičnog savjetovišta, usluge porodične terapije i psihoterapije; usluge pravnog savjetovanja i podrške, usluge resocijalizacije i rehabilitacije; usluge boravka u dnevnim centrima, usluge smještaja u „kuće za mlade“, „sigurnu kuću“ i „dječija sela“; kao i druge aktivnosti, mjere i usluge koje doprinose zaštiti djece i porodica u riziku, prevenciji maloljetničkog prijestupništva, unapređenju mjera intervencije u slučajevima maloljetničkog prijestupništva i resocijalizaciji maloljetnika u toku i nakon izvršenja odgojnih preporuka i krivičnih sankcija.

ZAVRŠNE ODREDBE

Član 10.
Stupanje na snagu i objavljivanje Protokola

(1) Ovaj protokol stupa na snagu danom potpisivanja.

(2) Po potpisivanju Protokola isti će biti objavljen u Službenim novinama Tuzlanskog kantona.

(3) Protokol se potpisuje u šest primjeraka tako da svaki potpisnik zadržava po jedan primjerak.

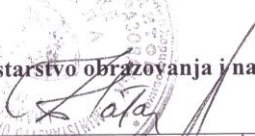
(4) Svi potpisnici dužni su tekst Protokola učiniti dostupnim javnosti putem vlastitih internet stranica ili na drugi način.

POTPISNICI PROTOKOLA

o multisektorskom postupanju u oblasti maloljetničkog prijestupništva
u Tuzlanskom kantonu

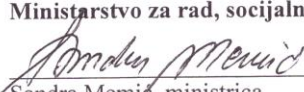

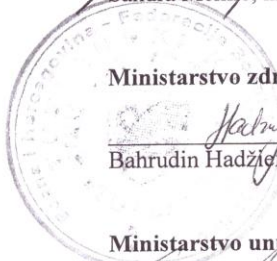
Ministarstvo obrazovanja i nauke

Zlatan Muratović, ministar

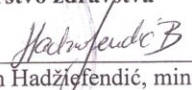

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak

Sandra Memić, ministrica

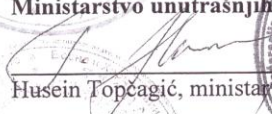

Ministarstvo zdravstva

Bahrudin Hadžiefendić, ministar

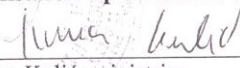

Ministarstvo unutrašnjih poslova

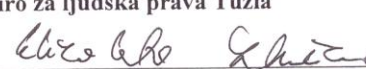

Husein Topčagić, ministar

Ministarstvo pravosuđa i uprave

Ivana Kulić, ministrica

Biro za ljudska prava Tuzla

Elizabeta Lukačević, izvršna direktorica

Broj: D-09/1-05-018135-18

Tuzla, 13.07.2018. godine